

Notă informativă
la proiectul legii cu privire la modificarea unor acte normative

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectului de act normativ a fost elaborat de Ministerul Justiției în comun cu Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Legea nr.48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale reglementează crearea cadrului legal necesar pentru recuperarea bunurilor infraționale.

Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale activează în conformitate cu prevederile Constituției, ale Legii nr.48/2017, Codului penal, Codului de procedură penală, precum și ale altor acte normative.

Examinarea cadrului legal ce reglementează activitatea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale denotă constatarea unor dificultăți, precum și a unor lacune în legislație care creează inconveniente în desfășurarea eficientă și rapidă a acțiunilor Agenției în vederea exercitării atribuțiilor funcționale ce țin de identificarea, urmărirea, indisponibilizarea, valorificarea și recuperarea bunurilor infraționale.

Astfel, elaborarea proiectului este determinată de câteva exigențe imperioase:

- Eliminarea unor aspecte de incoerențe legislative și lacune în legislație;
- Îmbunătățirea capacității administrative a Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale prin asigurarea unui cadru juridic eficient;
- Corelarea cadrului legal ce reglementează activitatea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale cu prevederile Legii nr.48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale.

Nu în ultimul rând menționăm că elaborarea proiectului este în conformitate cu recomandările expuse în cadrul raportului privind evaluarea Republicii Moldova în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului efectuat de către experții Comitetului Moneyval al Consiliului Europei în cadrul rundei a V-a de evaluare care statuează necesitatea întreprinderii măsurilor necesare pentru sporirea eficacității sistemului de recuperare a bunurilor infraționale, precum și a capacităților de gestionare a bunurilor sechestrate.

În aceste condiții a fost elaborat proiectul legii cu privire la modificarea unor acte legislative prin care se propune implementarea unor măsuri care vor crește capacitățile instituționale ale Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale și va contribui la eficientizarea exercitării atribuțiilor funcționale ale acesteia.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, ceea ce denotă lipsa necesității descrierii gradului de compatibilitate a proiectului în acest sens.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative prevede modificarea a Codului penal, Codului de procedură penală și Legea nr.48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale.

I. La Codul penal se propune modificarea art.106¹ „Confiscarea extinsă” alin.(2) lit.a). În redacția actuală, una din condiții pentru a putea dispune confiscarea extinsă potrivit art.106¹ alin.(2) lit.a) este că „valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta”. Textul „timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii” în opinia noastră comportă caracter confuz și discreționar, ceea ce duce la interpretarea ambiguă a sensului normei. Astfel, se poate interpreta că termenul de 5 ani cuprinde 5 ani până la comiterea infracțiunii și 5 ani după comiterea acesteia, or pe de altă parte, poate fi interpretat de alții – 2,5 ani până la comiterea infracțiunii și 2,5 ani după comitere.

În vederea eliminării caracterului ambiguu al normei propunem modificarea normei în acest sens.

II. La Codul de procedură penală sunt propuse mai multe modificări.

La fel, la art.6 propunem o nouă redacție a noțiunii „investigații financiare paralele”. Aceasta este dictată de ajustarea noțiunii la prevederile art.2 alin.(4) din Legea nr.48/2017 care prevede că „prezenta lege se aplică părții responsabile civilmente beneficiarului efectiv și persoanelor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, indiferent de forma participației, în conformitate cu prevederile Codului penal”, precum și de faptul că în cadrul urmăririi penale deseori sunt identificate produsele și rezultatele spălării banilor, nu și persoana care a comis această infracțiune, respectiv apare necesitatea urmăririi acestor bunuri. Totodată, în cazul îmbogățirii ilicite, până la înaintarea bănuielii oficiale, este necesar de identificat întreg patrimoniu al subiectului, iar din aceste considerente se impune desfășurarea acțiunilor de urmărire penală până la înaintarea oficială a bănuielii.

La art.207¹ „Cazuri speciale de valorificare a bunurilor sechestrate” se propune excluderea sintagmei „pe parcursul unui an” de la pct.2) din considerentul că în perioada unui an valoarea bunului poate să se diminueze cu mai mult de 10%, astfel prejudiciindu-se interesul statului de valorificare eficientă a bunurilor sechestrate. În acest context, legiuitorul prin legile nr. 48/2017 cu privire la ARBI, precum și nr. 49/2017 privind modificarea unor acte legislative a prevăzut un mecanism de vânzare anticipată a bunurilor sechestrate, în lipsa unei condamnări definitive a persoanei sau a unei decizii de confiscare. Necesitatea creării unui astfel de mecanism survine ca rezultat al constatării unui sistem vicios de administrare a bunurilor sechestrate, astfel, valoarea real recuperată fiind incomparabil mai mică ca valoarea bunurilor sechestrate.

Acest fapt se datora procesului firesc de depreciere a autovehiculelor, bunurilor de larg consum. Modificările legislației operate prin legile nr. 48 și nr. 49 au venit să schimbe starea de fapt a lucrurilor prin crearea unui mecanism de valorificare

(vânzare) anticipată a bunurilor sechestrate până la confiscarea acestora. Totodată, din experiența acumulată în perioada anilor 2018-2019, s-a constatat că prevederea conform căreia bunul sechestrat poate fi vândut doar cu condiția deprecierei acestuia cu cel puțin 10% pe parcursul unui an este insuficientă pentru a conserva valoarea bunului. Astfel, sintagma „pe parcursul unui an” are o interpretare ambiguă, și anume, dacă bunul se depreciază pe parcursul a cinci ani cu câte 9% anual, bunul per ansamblu depreciindu-se cu circa 45%, acest bun nu va cădea sub incidența prevederii date, nefiind atins scopul de a păstra valoarea bunului. De asemenea, termenul de 1 an nu poate fi privit ca o garanție deoarece acest termen a fost inclus de legiuitor nu ca o garanție a nevânzării bunului, dar ca un instrument de conservare a valorii bunului pe de o parte, precum și pentru eficientizarea procesului de monitorizare a valorii bunurilor. Totodată, este de reținut că valorificarea bunurilor după diminuarea valorii cu peste 10%, reprezintă, în esență, diminuarea valorii recuperate efectiv cu 10% și mai mult.

De asemenea, urmare a analizei prețurilor automobilelor sechestrate de Agenție în perioada 2018-2019 (302 automobile în valoare de 70 655 017 lei) nu a fost constatat nici un caz de păstrare a valorii bunurilor sechestrate, toate automobilele sechestrate s-au depreciat. În același timp, autovehiculele aflate în administrare au generat cheltuieli de întreținere de circa 5000 lei/anual. Mai mult ca atât, fiecare autovehicul care urmează a fi expus vânzării anticipate este supus expertizei merceologice, prețul căreia este începând cu 1400 lei, în același timp, în cazul nestabilirii deprecierei de 10%, banii sunt cheltuiți în zadar.

Totodată, valorificarea bunurilor sechestrate este efectuată doar în baza deciziei instanței de judecată, astfel fiind asigurată verificarea legalității procedurii de valorificare. De menționat că, mecanismul de valorificare anticipată este prevăzut inclusiv în țările Uniunii Europene care dispun de un sistem eficient de recuperare a bunurilor infracționale.

Modificările legislației privind valorificarea anticipată a mijloacelor de transport, nu reprezintă o ingerință pentru dreptul persoanei la un proces echitabil (art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale), deoarece conform art. 207¹ CPP instanța va decide în baza unei încheieri asupra valorificării anticipate a bunului, fiind emisă o încheiere în condițiile Codului de procedură penală în acest sens. Persoana bănuită, învinuită, inculpată, după caz, va fi informată, fiindu-i adusă la cunoștință decizia instanței de judecată, conform art. 305 alin. (8) CPP, cu acordarea timpului necesar de a contesta cu recurs decizia respectivă (art. 313 CPP), fiind asigurat dreptul la apărare a persoanei. Decizia de vânzare a autoturismului sechestrat poate fi emisă doar în cadrul procesului penal, astfel, persoana vizată fiind asistată de un avocat (art. 64, 66 CPP).

De asemenea, în conformitate cu art. 1 a Protocolului adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană fizică are dreptul la respectarea bunurilor sale, nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege. Astfel, în conformitate cu prevederile Codului penal și Codului de procedură

penală, autoturismele pot fi sechestrate și ridicate. În același timp, instanța poate decide valorificarea anticipată a acestora. În același timp, aplicarea sechestrului și ridicarea bunului, în cazul autoturismului, nu asigură pe deplin scopul pentru care aceste măsuri sunt aplicate, nefiind asigurată conservarea valorii acestor bunuri, iar în cazul mijloacelor de transport, valoarea acestora se depreciază continuu. Mai mult ca atât, mecanismul de valorificare anticipată a automobilului nu numai că nu contravine prevederilor art. 1 a Protocolului adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, dar vine în asigurarea acestui principiu prin asigurarea restituirii contravalorii reale și adecvate a bunului sechestrat în caz de achitare a persoanei. În același timp, asigură interesul statului în domeniul combaterii criminalității grave și obținerii valorii maxime a bunului confiscat, or, competențele Agenției țin exclusiv de infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave.

Totodată, ținem să menționăm că prevederile respective sunt în acord cu dispozițiile Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, unde conform pct. 32 ”Bunurile înghețate în vederea unei posibile confiscări ulterioare ar trebui gestionate în mod corespunzător, **pentru a nu-și pierde valoarea economică**. Statele membre ar trebui să ia măsurile necesare, **inclusiv posibilitatea de a vinde sau transfera bunurile pentru a reduce aceste pierderi**. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate, cum ar fi, de exemplu, instituirea unor birouri naționale centralizate de gestionare a bunurilor sau instituirea unor birouri specializate sau mecanisme echivalente, pentru a gestiona în mod eficace bunurile înghețate înainte de confiscare și pentru a conserva valoarea acestora, în așteptarea unei hotărâri a instanței”.

Modificarea art.258 din Codul de procedură penală este dictată de necesitatea armonizării legislației procesual-penale la art.11 alin.(1) din Legea nr.48/2017 care prevede că „evaluarea, administrarea și valorificarea bunurilor infracționale, indisponibilizate în baza activității desfășurate de către Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale se asigură de către aceasta în condițiile Codului de procedură penală și ale Regulamentului aprobat de către Guvern”. În același timp, art.258 din Codul de procedură penală nu prevede valorificarea bunurilor infracționale – o atribuție directă a Agenției în conformitate cu Legea nr.48/2017 și art.229⁷ alin.(1¹) din Codul de procedură penală.

III. La Legea nr.48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale se propun modificări care să permită introducerea posibilității emiterii ordinului de înghețare în cadrul investigațiilor financiare paralele, precum și extinderea termenului de înghețare până la 30 zile lucrătoare. La dispariția temeiurilor de emiterie a ordinului de înghețare, șeful Agenției emite un ordin de anulare. Această necesitate este motivată prin sporirea capacității și operativității Agenției, în special în ce privește indisponibilizarea activelor în cont sau a mijloacelor de transport, care ușor pot fi transferate, extrase sau înstrăinate de către beneficiar până la soluționarea demersului procurorului de indisponibilizare a

bunului.

Instituția înghețării deja există și este plasată într-un câmp legal în art. 10 alin. (2) al Legii nr. 48/2017. CNA solicită doar investirea ARBI cu dreptul de a aplica ordonanța de înghețare nu numai la solicitarea autorităților străine, ci și în cadrul investigațiilor financiare paralele dispuse de către autoritățile din Republica Moldova. Or, aplicarea selectivă a înghețării, poate afecta grav drepturile părților în proces la recuperarea prejudiciului și, respectiv, dreptul la un proces echitabil. Această motivare este bazată pe realitățile timpului și condițiile moderne și tehnologizate în care se află societatea. În era digitală, transferul, lichidarea, înstrăinarea bunului poate dura în timp foarte puțin și se poate efectua doar în baza unui click al sistemului informatic, pe când procedura aplicării sechestrului durează în timp, statistic 1-3 zile. Înghețarea bunurilor, ca un mecanism unanim recunoscut de statele spațiului comunitar, nu produce ingerință în instituția sechestrului, deoarece presupune o limitare temporară (30 zile) a dreptului persoanei de a dispune de bun, spre deosebire de sechestru, care aplicat poate dura și ani.

Necesitatea dictată de înghețare este anume reacționarea rapidă a organelor de ocrotire a legii la tentativele de tăinuire sau înstrăinare a bunurilor infracționale. Or, de acest drept deja face uz Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, care, conform art. 33 alin. (4) al Legii nr. 308/2017, aplică măsuri asiguratorii - decizii de sistare a executării activităților sau tranzacțiilor suspecte, precum și decizii de sistare a bunurilor suspecte, pe un termen de până la 30 de zile lucrătoare. În esența sa, ordinul de înghețare a bunurilor emis de ARBI, reprezintă același gen de acțiune și are același efect ca și decizia de sistare emisă de către SPCSB.

În concluzie, propunerile de modificare expuse supra vor institui reglementări mai clare și mai detaliate îndreptate spre consolidarea și perfecționarea sistemului instituțional și al cadrului legal de activitate al Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale.

5. Fundamentarea economico-financiară

Reieșind din scopul proiectului și din sfera de reglementare a acestuia, implementarea proiectului legii pentru modificarea unor acte normative nu necesită alocarea mijloacelor financiare.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Urmare a aprobării proiectului, în vederea implementării acestuia nu va fi necesară promovarea altor proiecte de acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul de lege este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare* și pe platforma www.particip.gov.md. De asemenea, conform prevederilor art. 20 al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative* elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web-oficială a Ministerului Justiției la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Anunțuri privind*

inițierea elaborării actelor normative a anunțului de inițiere prin care se solicită implicarea tuturor subiecților interesați prin prezentarea propunerilor de rigoare.

Secretar de stat

Radu FOLTEA